

Ari Ekroos, Laura Leino, Kari Marttinen,
Elina Nyholm, Mika Seppälä, Tuire Taina

Ympäristönsuojelulainsäädäntö

© Edilex Lakitieto Oy ja tekijät

3., uudistettu painos

Kansi ja taitto: Aste Helsinki Oy / Tiina Lahdelma

Kannen kuva: Shutterstock.com / 52Ps.Studio

Kustantaja: Edilex Lakitieto Oy
lakitieto.edilex.fi

ISBN 978-951-37-9215-2

Anna palautetta kirjasta: toimitus.edilex.kustannus@almamedia.fi

Painopaikka: Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2026

Alkusanat

Uusi ympäristönsuojelulainsäädäntö -kirja (2001) ilmestyi pian ympäristönsuojelulakia ja vesilakia koskeneen suuren uudistuspaketin tultua voimaan. Lainsäädännön uudistusten ja oikeuskäytännön kertymisen myötä samasta aihepiiristä julkaistiin vuonna 2007 uusi, täydennetty painos.

Uusi ympäristönsuojelulaki tuli voimaan 1.9.2014. Uusi vesilaki oli tullut voimaan jo kolme vuotta aikaisemmin. Nämä kokonaisuudistukset antoivat aiheen kirjan uuden painoksen kirjoittamiseen vuonna 2015. Tämän jälkeen ympäristönsuojelulakiin on tehty monia merkittäviäkin muutoksia ja valtion viranomaisjärjestelmä uudistettiin vuoden 2026 alusta alkaen. Teoksen päivittäminen oli jälleen tarpeen.

Kirjan perusrakenne on tässä uudessa vuoden 2026 painoksessa pidetty pääosin ennallaan. Sisältöä on kuitenkin uudistettu monin tavoin sekä lainsäädäntöuudistusten vuoksi että tekstejä eräiltä osin syventäen ja laajentaen. Teos kattaa ympäristönsuojelulain ohessa myös vesilain. Monet menettelysäännökset ovat hyvin pitkälti yhteneväisiä, ja tässä teoksessa esimerkiksi jälkivalvontaa ja muutoksenhakua on käsitelty yhdessä. Tekijöiden tarkoituksena on ollut antaa opastusta laintulkintaan käytännön toimijoille eri tahoilla. Tämän vuoksi joitakin kirjan osia on painotettu muita enemmän (esim. luvanvaraisuuden määrittely sekä erilaiset menettelykysymykset). Korkeimman hallinto-oikeuden julkaistu oikeuskäytäntö on otettu laajasti huomioon.

Vuoden 2015 painoksen teksti on ollut perustana vuoden 2026 painokselle. Kirjoittajien työnjako oli 2015 painoksessa seuraava: *Jari Salila* kirjoitti luvut 1, 4, 8 ja 11, *Kari Marttinen* jaksot 2.1–2.4 sekä luvut 5 ja 9, *Eija Siitari* jaksot 2.5–2.6 sekä luvut 10, 12 ja 13, *Mika Seppälä* luvut 3, 6 ja 7 ja *Jukka Leinonen* luvun 14.

Vuoden 2026 painokseen kirjoittajissa tapahtui merkittäviä muutoksia siten, että vuoden 2015 painoksen kirjoittajista ovat mukana enää Mika Seppälä ja Kari Marttinen. Uusina kirjoittajina mukaan ovat tulleet *Tuire Taina*, *Elina Nyholm*, *Laura Leino* ja *Ari Ekroos*. Kirjoittajien työnjako on ollut seuraava:

- Ekroos: luvut 1 ja 2
- Marttinen: luvut 2, 8 ja 9
- Leino: luvut 1, 4, 7 ja 12
- Seppälä: luvut 3, 5 ja 6
- Nyholm: luvut 11 ja 13
- Taina: luvut 10 ja 14 sekä jakso 8.8

Työnjaossa on otettu huomioon kunkin kirjoittajan asiantuntemus, ja lisäksi tekijät ovat kommentoineet toistensa tekstejä. Toimittajan roolina on ollut lähinnä tekstien kommentointi ja yhdenmukaistaminen.

Tekijöiden puolesta esitän parhaat kiitokset kärsivällisyydestä ja kannustuksesta kustantajan edustajille, kehityspäällikkö *Jonna Vihavaiselle* ja kustannustoimittaja *Anna Sarasteelle*.

Joulukuun 31. päivänä 2025

Ari Ekroos, Laura Leino, Kari Marttinen, Elina Nyholm, Mika Seppälä ja Tuire Taina

Tekijät

Asianajaja, OTL *Kari Marttinen* on Erottaja Asianajotoimisto Oy:n ympäristöoikeuden toimeksiannoista vastaava osakas. Hän on erikoistunut erilaisten suurhankkeiden lupa- ja kaavoitusprosesseihin sekä maaperän ja pohjaveden pilaantumiskysymyksiin.

Varatuomari *Mika Seppälä* on oikeusneuvos korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hän on toiminut aiemmin muun muassa Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja Länsi-Suomen ympäristölupaviraston ympäristöneuvoksena ratkaisijana ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa asioissa sekä ympäristölainsäädännön lainvalmistelutehtävissä oikeusministeriössä ja ympäristöministeriössä. Seppälä on lisäksi toiminut ympäristövalvonnan ja terveydensuojelun tehtävissä Helsingin kaupungilla.

Asianajaja, OTM, FM (biologia) *Laura Leino* on ympäristöoikeuteen erikoistunut osakas Erottaja Asianajotoimisto Oy:ssä. Hän on toiminut aikaisemmin esittelijänä korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hankkeiden luvituksen ja kaavoituksen parissa konsulttina ja energia-alan yhtiyssä sekä YK:ssa rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia sääntelevän Espoon sopimuksen sihteeristössä.

OTT, VT, LuK *Elina Nyholm* on esittelijäneuvos oikeuskanslerinvirastossa. Hän on toiminut aikaisemmin lainsäädäntöneuvoksena oikeusministeriössä, esittelijänä korkeimmassa hallinto-oikeudessa sekä tuomarina ja esittelijänä hallinto-oikeuksissa. Hän on väitellyt vuonna 2015 ympäristönsuojelulain jälkivalvonnasta.

OTK, DI *Tuire Taina* on valiokuntaneuvos eduskunnan kansliassa. Hän on toiminut aikaisemmin esittelijänä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa sekä erityisesti vesilainsäädäntöön liittyvissä säädösvalmistelutehtävissä ympäristöministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriössä.

OTT *Ari Ekroos* on talousoikeuden professori Aalto-yliopistossa. Hän on ollut mukana monissa ympäristölainsäädännön uudistamista koskevissa hankkeissa ja useissa lainsäädännön tulkintaan liittyvissä käytännön lupa- ja kaavoitusasioissa.

Sisällys

ALKUSANAT	V
-----------	---

TEKIJÄT	VII
---------	-----

LYHENTEET	XXXV
-----------	------

1	YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN TAVOITTEET, RAKENNE JA SOVELTAMISALA	1
1.1	Tavoitteet	2
1.2	Rakenne	3
1.3	Soveltamisala ja rajaukset	5
1.3.1	Yleinen soveltamisala	5
1.3.2	Aluksista aiheutuva pilaantuminen	7
1.3.3	Merensuojelulaissa tarkoitettu toiminta	8
1.3.4	Säteily ja ydinlaitokset	9
1.3.5	Valtakunnan turvallisuuteen liittyvät toiminnot	9
1.3.6	Eräät kansainväliset sopimusjärjestelyt	10
1.4	Ympäristönsuojelulain suhde muuhun lainsäädäntöön	11
1.4.1	Jätelaki	11
1.4.2	Vesilaki	13
1.4.3	Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	13
1.4.4	Alueidenkäyttölaki	16
1.4.5	Rakentamislaki	20
1.4.6	Terveystensuojelulaki	22
1.4.7	Naapurussuhdelaki	23
1.4.8	Luonnonsuojelulaki	24
1.4.9	Talousvyöhykelaki	25
1.4.10	Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä	26
1.4.11	Päästökauppalaki	29
1.4.12	Ilmastolaki	30
1.4.13	Muut lait	33

2	YMPÄRISTÖNSUOJELULAINSÄÄDÄNTÖ JA EUROOPPALAINEN NORMISTO	37
2.1	EU-oikeuden vaikutukset ympäristönsuojelulainsäädäntöön	38
2.2	Teollisuuspäästödirektiivi	40
2.2.1	Yleistä	40
2.2.2	Direktiivin soveltamisala ja laitostyyppikohtainen sääntely	41
2.2.3	Lupa- ja rekisteröintimenettely	43
2.2.4	Lupamenettelyiden yhteensovittaminen	43
2.2.5	BAT-periaatteeseen perustuva lupaharkinta	43
2.2.6	Laitoksen toiminnan lopettamista koskevat velvoitteet	47
2.2.7	Valvonta ja tarkastukset	48
2.3	EU:n ympäristödirektiivien täytäntöönpano Suomessa	48
2.4	Tärkeimpiä EU:n ympäristöalan asetuksia	50
2.5	Lupamenettelyyn vaikuttavia erityisiä EU:n säädöksiä	51
2.5.1	Yleistä	51
2.5.2	Nettonollateollisuusasetus, NZIA	51
2.5.3	Kriittisten raaka-aineiden asetus, CRMA	53
2.5.4	Uusiutuvan energian direktiivi, RED	54
2.6	Ympäristönsuojelu Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen näkökulmasta	55
2.7	Århusin sopimuksen vaatimuksista kansalliselle järjestelmälle	62
3	YMPÄRISTÖLUVAN TARVE JA LUPAVIRANOMAISET	65
3.1	Lupa yksilöllisenä ennakkovalvontamekanismina	66
3.1.1	Ennakko- ja jälkivalvontakeinoista	66
3.1.2	Lupa- ja yleisnormiohjaus	66
3.1.3	Ympäristöllisen luvan merkitys	68
3.1.4	Lupien väliset suhteet	70
3.2	Ympäristöluvan tarve	77
3.2.1	Yleistä	77
3.2.2	Luvanvaraisuus laitosluettelon perusteella	80
3.2.2.1	Tausta	80
3.2.2.2	Laitosluettelon tulkintaelementtejä	82
3.2.2.3	Laitokset toimialoittain	86
3.2.3	Jätteiden ammattimainen tai laitosten käsittely	88
3.2.3.1	Yleistä	88
3.2.3.2	Jätteen käsite ja jätelain soveltamisala	89

3.2.3.3	Käsittely	102
3.2.3.4	Ammattimaisuus tai laitospaisuus	105
3.2.4	Tapauskohmainen vaikutuksiin perustuva luvanvaraisuus	107
3.2.4.1	Vesistön pilaantuminen	107
3.2.4.2	Jätevesien johtaminen pieneen uomaan	109
3.2.4.3	NaapL 17 §:n mukainen kohtuuton rasitus	111
3.2.4.4	Luvanvaraisuus pohjavesialueella	121
3.2.4.5	Rekisteröitävien toimintojen luvanvaraisuus	123
3.2.4.6	Ilmoituksenvaraisten toimintojen luvanvaraisuus	124
3.2.5	Poikkeukset luvanvaraisuudesta	127
3.2.5.1	Koeluonteinen toiminta	127
3.2.5.2	Eräitä jätteen käsittelytoimintoja koskevat poikkeukset	129
3.2.5.3	Puolustusvoimia koskevat poikkeukset	132
3.2.6	Lupaharkinnan kohdentuminen	133
3.2.7	Toiminnan olennainen muutos	147
3.2.8	Luvanvaraisuuden muutokset	152
3.3	Lupaviranomaiset ja niiden toimivalta	154
3.3.1	Viranomaiset	154
3.3.1.1	Tehtäväjaon perusteet	154
3.3.1.2	Valtion ympäristölupaviranomainen	155
3.3.1.3	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	158
3.3.2	Lupaviranomaisten toimivalta	160
3.3.3	Lupa- ja valvontaviraston asiallinen toimivalta	161
3.3.4	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen asiallinen toimivalta	171
3.3.5	Lupa-asian ja toimivallan siirtäminen	175
4	LUPAHARKINTA JA LUPAMÄÄRÄYKSET	179
4.1	Lupaharkinnan perusteet	180
4.2	Yleiset periaatteet	182
4.3	Suunnittelujärjestelmien merkitys lupaharkinnassa	187
4.4	Luvan myöntämisedellytykset	189
4.4.1	Yleistä	189
4.4.2	Terveyshaitta	190
4.4.3	Merkittävä muu ympäristön pilaantuminen tai sen vaara	192
4.4.4	Maaperän, pohjaveden tai meren pilaantuminen	194

4.4.5	Erityisten luonnonolosuhteiden huonontuminen	199
4.4.6	Vedenhankinnan tai muun yleisen käyttömahdollisuuden vaarantuminen	200
4.4.7	Kohtuuton rasitus	201
4.4.8	Saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen harjoittaminen	205
4.4.9	Vesienhoidon tilatavoitteet	206
4.4.10	Sijoittuminen	210
4.4.11	Luonnonsuojelu	219
4.4.12	Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen toiminta	224
4.5	Lupamääräykset	225
4.5.1	Yleistä	225
4.5.2	Lupamääräykset ja asetusten vähimmäismääräykset	234
4.5.3	Pilaantumisen ehkäiseminen	235
4.5.4	Jätteet ja jätehuolto	237
4.5.5	Häiriöt ja poikkeukselliset tilanteet	242
4.5.6	Jälkihoito	242
4.5.7	Muut ympäristön pilaantumisen tai sen vaaran ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi annettavat lupamääräykset	243
4.5.8	Muu kuin teollinen toiminta ja energiatuotanto	249
4.5.9	Kalatalousmääräykset ja kalatalousmaksu	250
4.5.10	Seuranta ja tarkkailu	251
4.5.11	Eräät vesistöön ja viemäriin johdettavia päästöjä koskevat määräykset	253
4.6	Direktiivilaitoksen lupaharkinta	254
5	ILMOITUSMENETTELYT	265
5.1	Yleistä ilmoitusvelvollisuudesta	266
5.2	Yleinen ilmoitusmenettely	266
5.3	Toiminnan rekisteröinti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään	274
5.4	Tilapäisiä tilanteita ja toimintoja koskevat ilmoitusmenettelyt	278
5.4.1	Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta	278
5.4.2	Koeluonteinen toiminta	281
5.4.3	Poikkeukselliset tilanteet	283
5.4.4	Ilmoitusmenettely ja päätös	287

6	LUPAMENETTELY	291
6.1	Asioiden ratkaisemisesta ympäristölupaviranomaisissa	292
6.1.1	Lupaviranomaisessa noudatettava hallintomenettely	292
6.1.2	Lupa- ja valvontaviraston päätöksentekoa koskevat erityissäännökset	292
6.1.3	Kuntalain soveltaminen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisissa	295
6.1.4	Hallintomenettelyä ohjaavat yleiset periaatteet ja hallintolain säännökset	297
6.1.5	Lupaviranomainen ja kielilainsäädäntö	307
6.1.6	Julkisuuslainsäädäntö ja henkilötiedot	309
6.1.7	Lupaviranomaisessa muutoin huomioon otettavia hallintolain säännöksiä	316
6.2	Ympäristölupahakemus	319
6.2.1	Yleistä hakemuksesta	319
6.2.2	Lupahakemuksen muoto	324
6.2.3	Hakemuksen sisältö	325
6.2.4	Toiminnan olennaista muuttamista koskeva hakemus	328
6.2.5	Määräaikaisen luvan jatkamista koskeva hakemus	328
6.2.6	Luvan tarkistamishakemus	329
6.2.7	Korvaushakemukset	329
6.3	Lupahakemuksen käsittely	331
6.3.1	Yleistä	331
6.3.2	Hakemuksen vastaanotto ja tarkastus	333
6.3.3	Lausunnot	335
6.3.4	Muistutukset ja mielipiteet	341
6.3.5	Lupahakemuksesta tiedottaminen	343
6.3.6	Sähköisen tiedoksiannon edistäminen	347
6.3.7	Erityiset menettelyvaiheet	347
6.4	Toimintakokonaisuus ja lupakäsittely	349
6.5	Eri toimintojen lupa-asioiden samanaikainen käsittely	350
6.6	Lupien yhteiskäsittely	351
6.7	Viranomaisten yhteistoiminta	351
6.7.1	Yhteyspisteviranomaisen menettely	352
6.7.2	Ympäristölupahakemusten käsittely Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) lupa-asioiden kanssa	354

6.8	Lupapäätös	355
6.8.1	Päätöksen sisältö ja rakenne	355
6.8.2	Kertoelmaosa	357
6.8.3	Luparatkaisu	358
6.8.4	Ratkaisuosaan liittyvät muut päätöksen osat	364
6.8.5	Muut päätöksen tiedot	365
6.9	Päätöksen antaminen ja siitä tiedottaminen	365
6.10	Hallintomenettely eräissä tapauksissa	367
7	YMPÄRISTÖLUVAN VOIMASSAOLO JA PYSYVYYS	369
7.1	Yleistä	370
7.2	Luvan voimassaolo	371
7.2.1	Tausta	371
7.2.2	Toistaiseksi voimassa oleva lupa	371
7.2.3	Määräaikainen lupa	372
7.3	Luvan raukeaminen	375
7.4	Direktiivilaitosten luvan muuttaminen BAT-päätelmien vuoksi	381
7.5	Luvan muuttaminen	384
7.6	Luvan muuttaminen erityisen selvityksen perusteella	389
7.7	Määräajan pidentäminen	392
7.8	Luvan selventäminen	394
7.9	Eräiden määräysten muuttaminen	394
7.10	Luvan peruuttaminen	396
8	YMPÄRISTÖVAHINKOJEN KORVAAMINEN JA KORJAAMINEN	399
8.1	Ympäristövahinkojen korvaaminen ympäristövahinkolain mukaan	400
8.2	Korvattavat vahinkolajit	400
8.3	Ankara vastuu	402
8.4	Näyttövelvollisuus syy-yhteydestä	405
8.5	Sietämisvelvollisuus	406
8.6	Yhteisvastuu	409
8.7	Korvattavat torjunta- ja ennallistamiskustannukset	410
8.8	Vesien pilaamisvahinkojen korvausjärjestelmä	412

8.8.1	Virallisperiaate ja samanaikaisuusperiaate	412
8.8.2	Korvaukset luvan yhteydessä	412
8.8.3	Viranomaisten toimivallan jako	414
8.9	Korvaus ympäristövahinkorahastosta	414
8.9.1	Rahaston tarkoitus	414
8.9.2	Ympäristövahinkorahaston toiminta	415
8.10	Ympäristövahinkojen korjaaminen	418
8.10.1	Tausta ja soveltamisala	418
8.10.2	Korjaavat toimenpiteet ja niiden valinta	421
8.10.3	Korjaamisesta vahinkoalueen ulkopuolella ja korjaamisen lopettaminen	424
9	PILAANTUNEEN MAAPERÄN JA POHJAVEDEN PUHDISTAMINEN	425
9.1	Yleistä	426
9.2	Sovellettava säännöstö ja vastuun kohdentaminen eri tilanteissa	427
9.2.1	Vastuut ja menettely	427
9.2.2	Vanha pilaantuminen	428
9.2.3	Uusi pilaantuminen	433
9.3	Ympäristönsuojelulain kiellot ja velvoitteet	433
9.3.1	Maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellot	433
9.3.2	Velvollisuus ilmoittaa pilaantuneesta maaperästä ja pohjavedestä	435
9.3.3	Selvitysvelvollisuus sekä maaperän ja pohjaveden pilaantuneisuuden määrittäminen	435
9.3.4	Puhdistamisvelvollisuus	438
9.3.5	Ilmoitusmenettely	439
9.4	Määräys maaperän ja pohjaveden kunnostamiseksi	441
9.5	Yksityisoikeudelliset liitännät	441
10	VESILAKI	445
10.1	Vesilain tausta ja vesilainsäädännön kehitys	446
10.1.1	Vesilain tausta ja valmisteluvaiheet	446
10.1.2	Vanhaa vesilakia edeltävä lainsäädäntö	446
10.1.3	Vanha vesilaki ja sen muutokset	447

10.1.4	Vesilakiin tehdyt muutokset	448
10.2	Vesilain tavoitteet, soveltamisala ja rakenne	449
10.2.1	Vesilain tavoitteet	449
10.2.2	Vesilain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön	449
10.2.3	Vesilain rakenne	454
10.2.4	Vesilain määritelmät	456
10.2.5	Viranomaiset, toimitukset ja yhteisöt	459
10.3	Yleiset oikeudet, velvollisuudet ja rajoitukset	461
10.3.1	Vesialueen omistus ja omistajan oikeudet	461
10.3.1.1	Vesialueiden kiinteistöjärjestelmä	461
10.3.1.2	Vesien omistus	463
10.3.2	Yleiset oikeudet	463
10.3.2.1	Yleiskäyttö	463
10.3.2.2	Kiinteistön omistajan oikeudet	466
10.3.3	Yleiset velvollisuudet	466
10.3.3.1	Ilmoittamisvelvollisuus	466
10.3.3.2	Yleiset velvollisuudet vesivarojen ja vesialueiden käytössä	468
10.3.3.3	Rakennelman kunnossapito ja poistaminen	468
10.3.4	Eräiden vesiluontotyyppien suojelu	469
10.3.5	Veden juoksun muuttaminen norossa ja ojassa	470
10.4	Luvanvaraiset vesitaloushankkeet	470
10.4.1	Yleistä	470
10.4.2	Aina luvanvaraiset vesitaloushankkeet	471
10.4.2.1	Yleistä	471
10.4.2.2	Valtaväylään ja yleiseen kulku- tai uitto- väylään liittyvä luvanvaraisuus	472
10.4.2.3	Vesihuoltoon ja pohjavesiin liittyvät hankkeet	473
10.4.2.4	Maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesi- alueeksi vesistön vedenkorkeutta nostamalla	474
10.4.2.5	Vesivoimalaitoksen rakentaminen	474
10.4.2.6	Ruoppaus ja maa-aineksen otto vesialueella	474
10.4.2.7	Uiton vakinaisen toimintapaikan perustaminen	475
10.4.3	Vesitaloushankkeen vaikutusperusteinen luvanvaraisuus	475
10.4.3.1	Yleistä	475
10.4.3.2	Yleisen edun loukkaus	476
10.4.3.3	Yksityisen edun loukkaus	478
10.4.3.4	Noron tai ojan vedenjuoksun muuttaminen	479
10.4.3.5	Rakennelman häiriötä aiheuttava käyttäminen	479
10.4.4	Luvan tarve vesitaloushanketta muutettaessa	479

10.5	Lupaedellytykset	480
10.5.1	Virallisperiaate	480
10.5.2	Lupaharkinta	480
10.5.2.1	Lupaharkinnan perusteet	480
10.5.2.2	Luvan myöntämisen edellytykset	481
10.5.2.3	Haitattomuusedellytys	482
10.5.2.4	Intressivertailu	482
10.5.2.5	Ehdoton luvanmyöntämisestä	484
10.5.2.6	Vesienhoidon ympäristötavoitteiden sitovuus ja niistä poikkeaminen	485
10.5.2.7	Käyttöoikeudet	487
10.5.3	Lupamääräykset	491
10.5.3.1	Yleiset lupamääräykset	491
10.5.3.2	Vedenkorkeutta ja juoksutusta koskevat määräykset	492
10.5.3.3	Vesien pilaantumista koskevat määräykset	492
10.5.3.4	Lupaan perustuvan oikeuden käyttämisen rajoittaminen	493
10.5.3.5	Tarkkailuvelvoite	493
10.5.3.6	Kulkuyhteydet	495
10.5.3.7	Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu	496
10.5.3.8	Valmistumisilmoitusta koskeva määräys	498
10.5.4	Muun lainsäädännön huomioon ottaminen	498
10.5.5	Valmistelulupa	501
10.5.6	Tutkimuslupa	502
10.6	Vesilain hanketyypit	503
10.6.1	Systematiikka	503
10.6.2	Veden ottaminen	503
10.6.2.1	Yleistä	503
10.6.2.2	Pintaveden ottaminen	503
10.6.2.3	Pohjaveden ottaminen	504
10.6.2.4	Veden ottamistarpeiden yhteensovittaminen	506
10.6.2.5	Veden ottamista koskeva päätös	507
10.6.2.6	Vedenottoluvan voimassaolo	507
10.6.2.7	Vesijohdon ja laitteistojen sijoittaminen	508
10.6.2.8	Vedenottoluvasta poikkeaminen ja vedenoton rajoittaminen	508
10.6.2.9	Vedenottamon suoja-alue	508
10.6.3	Keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen ja tulvasuojelu- hankkeet	511
10.6.3.1	Vesilain 6 luvun soveltamisala	511

10.6.3.2	Keskivedenkorkeuden alentamista ja nostamista koskevat yhteiset säännökset	512
10.6.3.3	Keskivedenkorkeuden pysyvä nostaminen	513
10.6.3.4	Keskivedenkorkeuden pysyvä alentaminen	515
10.6.3.5	Muut tulvasuojeluhankkeet	516
10.6.4	Säännöstely	517
10.6.4.1	Säännöstelyhankkeet	517
10.6.4.2	Luvan tarve ja lupaedellytykset	517
10.6.4.3	Osallistuminen säännöstelyhankkeeseen	519
10.6.4.4	Säännöstely-yhteisö	520
10.6.4.5	Ulkopuolisen hyödynsaajan vastuu säännöstelyn kustannuksista	521
10.6.5	Vesivoiman hyödyntäminen	521
10.6.5.1	Vesivoimahankkeet	521
10.6.5.2	Luvan tarve ja lupaedellytykset	522
10.6.5.3	Vesivoiman käyttöoikeuden luovuttaminen	523
10.6.5.4	Hakijan lunastusoikeus	523
10.6.5.5	Yhteisen vesivoiman käyttäminen	524
10.6.6	Puutavaran uitto	527
10.6.6.1	Yleistä	527
10.6.6.2	Luvan tarve ja lupaedellytykset	528
10.6.6.3	Alueiden ja rakenteiden käyttö	528
10.6.6.4	Yhteisuito	529
10.6.6.5	Uittovahinko ja rannalle tai vesistöön jääneet uittopuut	529
10.6.6.6	Uittoyhteisö	530
10.6.6.7	Uiton jälkihoitotoimenpiteet	531
10.6.7	Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet	531
10.6.7.1	Yleiset kulkuväylät	531
10.6.7.2	Vesiliikennehankkeiden muu luvanvaraisuus	533
10.6.7.3	Turvalaitteet	533
10.6.7.4	Vesiliikennealueet	534
10.6.7.5	Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen oikeudet	535
10.6.7.6	Kulkuväylän käytön maksullisuus	535
10.6.7.7	Valtion lunastusvelvollisuus	536
10.6.8	Ojitus	536
10.6.8.1	Ojitus ja sitä koskevat määritelmät	536
10.6.8.2	Ojituksen luvanvaraisuus	538
10.6.8.3	Ojitustoimituksen tarpeellisuus	538
10.6.8.4	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta ojitusasioissa	539

10.6.8.5	Ojituksen toteuttaminen	540
10.6.8.6	Ojan kunnossapito ja käyttäminen	541
10.6.8.7	Ojittaminen toisen alueella	541
10.6.8.8	Liikennealueet ja johtolinjat	543
10.6.8.9	Toisen ojan käyttäminen muuhun kuin maan kuivattamiseen	544
10.6.8.10	Ojitussuunnitelma	544
10.6.8.11	Yhteinen ojitus	545
10.6.8.12	Ojitusyhteisö	547
10.6.8.13	Ojitustoimitus	550
10.7	Lupamenettely	552
10.7.1	Hakemusasiakirjat	552
10.7.1.1	Lupahakemuksen merkityksestä	552
10.7.1.2	Yleistä hakemuksen laatimisesta	554
10.7.1.3	Hakemuksen yksityiskohtainen sisältö	555
10.7.2	Asian käsittely lupaviranomaisessa	557
10.7.2.1	Yleistä	557
10.7.2.2	Hakemusasiakirjojen tarkastus ja täydentäminen	558
10.7.2.3	Hakemuksesta tiedottaminen	558
10.7.2.4	Lausunnot, muistutukset ja mielipiteet	560
10.7.2.5	Kuulemisen jälkeiset toimet	561
10.7.3	Erityisiä menettelyjä	562
10.7.3.1	Asian ratkaiseminen osittain	562
10.7.3.2	Yhteiskäsittely	564
10.7.3.3	Yhdessä käsitteleminen	565
10.7.4	Lupapäätös	565
10.7.4.1	Päätösharkinta	565
10.7.4.2	Päätöksen sisältö	566
10.7.4.3	Päätöksen antaminen ja siitä tiedottaminen	567
10.7.5	Kulujen korvaaminen ja päätösmaksu	567
10.8	Luvan pysyvyys ja sen rajoitukset	568
10.8.1	Lupien pysyvyydestä	568
10.8.2	Vesitalousluvan voimassaolo ja luvan raukeaminen	569
10.8.3	Lupamääräysten tarkistaminen	570
10.8.3.1	Lupamääräysten määräaikainen tarkistaminen	570
10.8.3.2	Lupamääräysten muu tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen	571
10.8.3.3	Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskevien määräysten tarkistaminen	572
10.8.3.4	Lupamääräysten muuttaminen luvanhaltijan hakemuksesta	572

10.9	Vesioikeudelliset yhteisöt	573
10.9.1	Yhteisön perustaminen	573
10.9.2	Yhteisön säännöt ja niiden vahvistaminen	574
10.9.3	Vesiyhteisörekisteri	575
10.9.4	Yhteisön toiminta	576
10.9.5	Päätöksen moittiminen ja oikaisuvaatimus	578
10.9.6	Yhteisön purkautuminen	578
10.10	Kiinteistöoikeudellisia säännöksiä	579
10.10.1	Lunastusta koskevat säännökset	579
10.10.2	Tietojen merkitseminen kiinteistötietojärjestelmään	580
10.10.3	Kiinteistötoimitus	581
10.10.4	Oikeudet ja velvollisuudet omistajanvaihdoksessa	581
10.10.5	Käyttöoikeuden antaminen ja sopimukseen perustuvan oikeuden suojaaminen	581
10.10.6	Toisen maalla oleva rakennus ja laitos	582
10.10.7	Tilusjärjestely	583
10.11	Erityiskysymyksiä	584
10.11.1	Ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tietojärjestelmät	584
10.11.2	Vesistöalueen padotus- ja juoksutusselvitys	584
10.11.3	Vaaran ja vahingon torjuminen	585
10.12	Vesilain korvausjärjestelmä	586
10.12.1	Sovellettavat säännökset	586
10.12.2	Laillisesti aiheutettu edunmenetys	586
10.12.3	Lupaan liittyvät korvaukset	587
10.12.4	Erityistilanteesta aiheutunut edunmenetys	589
10.12.5	Vesistössä kulkemisesta aiheutunut edunmenetys	589
10.12.6	Vesiliikennehankkeisiin liittyvien edunmenetysten korvaaminen	590
10.12.7	Ojituksesta aiheutuvien edunmenetysten korvaaminen ja vastuu veden johtamisesta	590
10.12.8	Korvausasioita käsittelevät viranomaiset ja tuomioistuimet	591
10.12.9	Erilliset korvausasiat	591
10.12.10	Korvattavat edunmenetykset	592
10.12.11	Korvauksen määrä	594
10.12.12	Lunastusvelvollisuus	595
10.12.13	Edunmenetyksen ehkäiseminen tai vähentäminen toimenpitein	596

10.12.14	Korvauksen maksaminen ja korvaukselle suoritettava korko	596
10.12.15	Eräitä korvauksiin liittyviä säännöksiä	598
11	JÄLKIVALVONTA	601
11.1	Yleistä	602
11.2	Valvontaviranomaiset	603
11.3	Valvontaviranomaisten toimivalta ja toiminnan perusteet	606
11.4	Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet	614
11.5	Valvontamenettely ja sen vireilletulo	620
11.5.1	Valvontamenettelystä yleisesti	620
11.5.2	Järjestöjen ja yksityisten vireillepano-oikeus	622
11.5.3	Viranomaisten vireillepano-oikeus	625
11.5.4	Luvanhaltijan oma ilmoitus	626
11.6	Velvoittamispäätös	627
11.6.1	Yleistä velvoittamispäätöksistä	627
11.6.2	Velvoittamispäätös	629
11.6.3	Määräykset vesistön merkittävän pilaantumisen ja luonto- vahingon korjaamiseksi	634
11.6.4	Aineisiin, kemikaaleihin, valmisteisiin, tuotteisiin, laitteisiin ja koneisiin kohdistuvat kiellot ja määräykset	636
11.6.5	Toiminnan lopettamisen jälkeiset velvoitteet	637
11.7	Välillinen hallintopakko	640
11.7.1	Yleistä	640
11.7.2	Menettelystä	641
11.7.3	Päävelvoitteen tehostamisesta ja hallinnollisen uhan tuomitsemisesta	646
11.7.4	Asianosaisseuraanto hallintopakkoasioissa	651
11.8	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen yksittäinen määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi	653
11.9	Toiminnan keskeyttäminen	656
11.10	Virka-apu	660
11.11	Muu laillisuusvalvonta	662

12	RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU	667
12.1	Ympäristörikkokset	668
12.1.1	Yleistä	668
12.1.2	Rikoslakiin sisältyvät tekemuodot	669
12.1.3	Ympäristönsuojelulain rikkominen	676
12.1.4	Vesilain rikkominen	676
12.2	Vastuun kohdentumisesta	678
12.2.1	Luonnollisen henkilön vastuusta	678
12.2.2	Oikeushenkilön rangaistusvastuusta	679
12.3	Rikosasian käsittely	683
12.3.1	Rikosilmoituksen tekeminen	683
12.3.2	Asianomistajat ja syyttäjät	683
12.3.3	Esitutkinta	685
12.3.4	Syyteharkinta	685
12.3.5	Rikosoikeudenkäynnin vaiheet	686
12.4	Konfiskaatio	687
12.5	Kaksoisrangaistavuuden kieltö	690
12.6	Yksityisoikeudellisten korvausvaatimusten esittäminen	691
13	YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN JA VESILAIN MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄ	693
13.1	Muutoksenhakujärjestelmän yleispiirteistä	694
13.2	Ensi asteen muutoksenhaku	695
13.3	Hallintotuomioistuimen tuomareista ja kokoonpanoista	705
13.4	Valitusoikeudesta	712
13.5	Jatkomuutoksenhaku	722
13.6	Valituksen tekeminen	725
13.6.1	Johdanto	725
13.6.2	Valituskirjelmän sisältö ja toimittaminen	725
13.6.3	Valituskirjelmän täydentäminen	728
13.6.4	Uudet vaatimukset ja perusteet	730
13.7	Asian selvittäminen ja kuuleminen tuomioistuimessa	732
13.8	Tuomioistuimen muut käsittelytavat	737
13.9	Kuultavat hallintotuomioistuimessa	741
13.10	Oikeudenkäynnin julkisuus	743
13.11	Oikeudenkäyntikulut	748

13.12	Hallinto-oikeuden päätöksen antaminen	750
13.13	Päätösten täytäntöönpano	751
14	SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	759
14.1	Yleistä ympäristönsuojelulain siirtymäsäännöksistä	760
14.1.1	Ennen lain voimaantuloa annetut säädökset ja viran- omaisen päätökset sekä vireillä olevien asioiden käsittely	760
14.1.2	Velvollisuus hakea ympäristölupaa ja luvanvaraisuuden lakkaaminen	761
14.1.3	Maaperän pilaantuminen	762
14.1.4	Kiinteistöjen jätevesijärjestelmiä koskevat määräajat ja poikkeukset	763
14.2	Vesilain voimaantulo ja siirtymäsäännökset	763
14.2.1	Aikaisemman lainsäädännön soveltamisesta	764
14.2.2	Aiemman lainsäädännön mukaisten lupien muuttaminen	765
	VIRALLISLÄHTEITÄ JA KIRJALLISUUTTA	769
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	777
	ASIAHAKEMISTO	783
	LIITTEET	797